

introitus. Och med vilken glädje skulle icke en dylik mottagas av våra för gudstjänstens värdighet mera förståelsefulla körledare. Innan ett sådant önskemål i hela sin vidd kan realiseras, kräves självfallet lång tid. Men redan att äga en gammalkyrklig *normalintroitus* skulle vara ett värdefullt tillskott. Det egendomliga har emellertid nu inträffat att 1894 års Handbok, utan att man avsett det, givit oss en den allra yppersta *gammalkyrkliga normalintroitus*, som blott kräver ett *Gloria patri* för att vara fullständig.

Den gammalkyrkliga introitus består av en antifon, en psalmvers samt ett Gloria patri. Antifonen upprepas efter Gloria patri. Låt oss nu kasta en blick på vår högmässas inledning. En bättre text för en allmän introitusantifon än: *Helig, helig, helig är Herren Sebaot. Hela jorden är full av hans härlighet*, de ord som nu begynna högmässan, torde man få leta efter. Därpå följer Dav. ps. 11: 4: *Herren är i sitt heliga tempel, hans tron är i himmelen*. Om härtill fogades: *Ära vare Fadern m. m. och orden: Helig — — — hans härlighet* — upprepades, skulle vi äga en introitustext mot vilken svårigen någon berättigad anmärkning skulle kunna göras. Och övergången till det följande blir fullt naturlig, om blott ordet *ock* strykes: *Herren är när dem som hava en ödmjuk och förkrossad ande*.

Här nedan meddelas trenne försök att till vår nuvarande introitus anpassa gammalkyrkliga introitusmelodier. Alternativ III, avsett för tiden påsk—pingst, är enligt gammalkyrklig sed utökat med tillägg av Halleluja. Beträffande utförandet torde endast behöva påpekas att det bör ske i växelsång mellan tvenne körer, antingen en mindre och en större kör eller manskör och kvinnokör eller barnkör och kör av vuxna. För övrigt må blott tilläggas att psalmversens uppdelning på tvenne körer gör en återgång till bibeltexten önskvärd: *Herren är i sitt heliga tempel, Herrens tron är i himmelen*.

Knut Peters.

Uppsala domkyrka.

*Gerda Boëthius och Axel Romdahl, Uppsala domkyrka
1258—1435. Uppsala 1935. Kr. 45:—.*

I samband med domkyrkojubileet i Uppsala företogs en omfattande undersökning av den ärevördiga katedralens byggnadshistoria. Denna undersökning utfördes av docenten Gerda Boëthius och professor Axel Romdahl, vilka nu publicerat sina resultat i en ståtlig volym, illustrerad på det mest förstklassiga sätt med många vackra fotografier och de stora av arkitekten C. Grundström år 1873 utförda uppmätningarna.

Tack vare dessa undersökningar äro vi nu äntligen i stånd att bedöma inte bara denna stora byggnads historia utan även de stilinflytanden, som påverkat den. Uppsaladomen är egendomligt nog den enda sven-

ska katedral, vars form talar ren franska liksom också ärkestiftets liturgiska tradition, sådan vi känna den från de liturgiska källorna särskilt kalendariet, pekar på Paris som ursprung. Den gotiska basilika med tredelat kor, vilken grundades på 1260-talet, har säkerligen en fransk arkitekt till upphovsman, och egendomligt nog fullföljdes den ursprungligen uppgjorda planen konsekvent under fortsättningen. Om den förste byggmästaren veta vi ingenting. För utförandet av en del detaljer, särskilt den mera betydande skulpturala utsmyckningen, inkallades franska konstnärer. En av dessa äro vi lyckliga nog att känna till namnet. Han hette Estienne de Bonniuel och är nämnd 1287. Till honom har hänförts nästan all högotisk skulptur i domen och dessutom en del träskulpturer i Uppländska landskyrkor. Osäkerheten i detta påstående ha emellertid författarna till denna monografi tydligt uppvisat. De ha nöjt sig med en betydligt försiktigare attribuering och antaga — säkert med större sannolikhet — att han är mästare till vissa skulpturer å norra tvärskeppsgaveln jämte några andra skulpturer och dekorativa detaljer. Efter relativt kort tid tyckas de franska konstnärerna ha lämnat landet; Estienne omtalas i Paris år 1300. Vid denna tid välvdes redan tvärskepp och kor, och av vissa detaljer att döma ha intryck från nordtysk arkitektur också fått göra sig gällande. De franska traditionerna voro emellertid starkare, och när bygget skred framåt med bl. a. ornerandet av korkapitälerna ha de svenska stenhuggarna tydligen arbetat efter franska förebilder. Koromgångens kragstenar smyckades av ett i vårt land ovanligt slag, nämligen symboliska bilder efter ett visst program, vars idé och sammanhang säkerligen icke är lätt att lösa. Roosval, som först undersökt och tolkat bilderna i denna serie, betonar också programmet; författarna till föreliggande monografi förneka emellertid tillvaron av ett sådant. Med vår kännedom om medeltidens stränga ikonografiska krav borde dock försiktigheten bjuda att man t. v. fasthåller vid Roosvals mening.

Efter fullbordande av kor och tvärskepp utsmyckades södra portalen, som i sitt nuvarande skick företer en underlig blandning av olika element. På ett intressant sätt klargöres här, att en del detaljer måste härstamma från den samtidigt utförda jubén, d. v. s. muren mellan kor och långhus, vilken senare revs. Arbetet fortskred med långhuset. Enligt ett brev 1331 började det kostsamma byggnadsverket nalkas sin fullbordan. Den franska planen låg alltjämt till grund för arbetet, men då det nu gällde att åstadkomma en effektiv försträvning, övergav man det franska strävsystemet och använde i stället den princip, som utmärkte den baltiska tegelarkitekturen. Slutligen restes de båda västtornen. Här arbetade man ännu på 1380-talet. En olycka år 1402 i samband med ett ras på den färdiga katedralen gav anledning till en långsam och dyrbar reparation, som drog med sig nybyggnad av tornens överdel samt förändring av västpartiet. Först 1435 stod byggnaden färdig.

Denna byggnadshistoria, vars huvuddrag i korthet berörts, erbjuder icke många överraskningar. Men de oregelbundheter, som byggnaden här och där uppvisar och som i vissa fall är av mycket svårtydd beskaffenhet, ha i föreliggande undersökning fått sin fulla förklaring och blivit inställda i sitt sammanhang. Den utförliga detaljdokumenteringen av vissa under-

sökningar t. ex. tegelformat ges i några exkurser. Ett avslutande kapitel om den gotiska inredningar, där det stora altarskåpet med framställningar ur Erikslegenden var det förnämsta jämte helgonskrinet, är av mycket stort intresse. Överhuvud taget är framställningen lättläst, ja fängslande. Boken om Uppsala domkyrka är en standardundersökning av ett slag, som icke är vanlig i nordisk konstforskning.

Bengt Cnattingius.

Kyrkosångens vänners centralkommitté.

sammanträder till årsmöte i S:ta Clara Kyrkorådssal tisd. den 7 januari 1936 kl. 10,45 f. m.

D A G O R D N I N G:

10,45—1,15 expeditionella ärenden m. m.

1,15— $\frac{1}{2}$ 3 lunch.

$\frac{1}{2}$ 3—5 rapporter från resp. sektioner, väckta motioner, angående Tidsskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv, användande av medel ur Längmanska fonden. Samtal över Kyrkosångsfrågor m. m. Intresserade äro välkomna till eftermiddagsförhandlingarna.

Kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m. Musikandakt i S:t Jacobs kyrka. Nya motetter av Kurt Thomas. S:t Jacobs Kyrkokör. Omedelbart därefter tésamkväm i församlingssalen med föredrag av docenten Carl Allan Moberg över ämne rörande Koralfrågan. Diskussion.

Kretssekreterare och kassörer uppmanas taga del av sid. 58 i aprilhäftet 1935 av Tidskriften.

Stockholm i november 1935.

Gabriel Grefberg.
Sokr.

Svenska psalmen n:r 266.

Det talas ofta om döda psalmer i vår psalmbok. På samma sätt kan man tala om döda koraler i koralboken. Helt visst äro flera texter och melodier berättigade till detta attribut, under det att andra förtjäna att framdragas ur glömskan. Till dessa senare hör sv. ps. 266, vilken sällan eller aldrig återfinnes på nummertavlorna i våra kyrkor. Och dock fylla såväl text som melodi högt ställda krav på form och innehåll. Dessutom borde psalmen genom sin anslutning till Psalt. 95:te psalm, »Venite